

Strafrecht op Arubaanse maat

Citation for published version (APA):

Bonnevalle-Kok, R., Koenraad, F., Kolthoff, E., Pesselse, G., & Stamhuis, E. (2022). Strafrecht op Arubaanse maat. *Proces: tijdschrift voor strafrechtpleging*, 101(5/6), 322-332.
<https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762022101005009>

DOI:

[10.5553/PROCES/016500762022101005009](https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762022101005009)

Document status and date:

Published: 01/12/2022

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Taverne

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 14 Jun. 2024

Open Universiteit
www.ou.nl

ARTIKELEN

Strafrecht op Arubaanse maat

Ruth Bonnevalle-Kok, Frans Koenraadt, Emile Kolthoff, Geert Pesselse & Evert Stamhuis*

1. Inleiding

Kort nadat de *status aparte* van Aruba binnen het Koninkrijk werkelijkheid werd, opende de Universiteit van Aruba (UA) in september 1988 haar poorten. De kersverse universiteit omvatte op dat moment één faculteit: de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Aanvankelijk werd de Nederlandstalige rechtenstudie aangeboden binnen de toen gangbare propedeuse-doctoraalstructuur. Vanaf 2006 is evenwel de overstap naar een bachelor-mastersysteem gemaakt. In september 2006 is de driejarige bacheloropleiding Arubaans recht ingevoerd; in het studiejaar 2008-2009 volgde de implementatie van de masteropleiding Arubaans recht. Sinds 1993 kent de UA overigens een tweede faculteit, de Financieel Economische Faculteit. Daarna zijn nog andere faculteiten en opleidingen opgericht, waaronder de Faculty of Hospitality & Tourism Management Studies (2004), de Faculty of Arts and Science (2009) en een bachelorprogramma op het gebied van duurzame ontwikkeling in samenwerking met de Universiteit van Leuven (2019).

Terug naar de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Vanaf 1988 hebben bijna 300 studenten de volledige rechtenstudie afgerond. Het merendeel is van Arubaanse afkomst, maar zeker sinds de aansluiting bij het Europese Erasmus+-programma weten ook vooral Nederlandse en Belgische studenten de Arubaanse faculteit te vinden. Onder onze Arubaanse studenten zijn niet alleen net geslaagde vwo-scholieren, maar ook studenten die halverwege hun carrière alsnog aan een rechtenstudie beginnen. Sommigen combineren de studie met werk en familieverbindingen. Met een deeltijdprogramma probeert de faculteit daaraan tegemoet te komen. Het onderwijs wordt verzorgd aan kleine groepen. In het eerste bachelorjaar starten gemiddeld dertig studenten, terwijl ieder jaar zo'n vijftien studenten doorgaan naar de masteropleiding. Dit leidt ertoe dat vooral in sommige mastervakken de studentenaantallen zeer gering zijn – 'meevallen', glunderen sommige docenten.

* Mr. dr. Ruth Bonnevalle-Kok is als wetenschappelijk hoofdmedewerker Arubaans straf(proces)recht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Aruba. Prof. dr. F. Koenraadt is als gasthoogleraar Forensische psychiatrie en psychologie verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Aruba. Prof. dr. E. Kolthoff is hoogleraar Criminologie aan de Open Universiteit en als gasthoogleraar verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Aruba. Mr. dr. G. Pesselse is als wetenschappelijk hoofdmedewerker Arubaans straf(proces)recht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Aruba. Prof. mr. Evert Stamhuis is als hoogleraar Arubaans straf(proces)recht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Aruba.

De beperkte omvang van de facultaire staf sluit hierbij aan. Het streven van de faculteit is dat ten minste twee (hoofd)docenten in vaste dienst werkzaam zijn per 'klassiek' vakgebied (inleiding/metajuridica, strafrecht, privaatrecht, staats- en bestuursrecht). De meeste leden van de vaste staf hebben een achtergrond bij een Nederlandse rechtenfaculteit. Daarnaast zijn vier hoogleraren met een leerstoel aan een Nederlandse universiteit nauw betrokken bij de Arubaanse rechtenopleiding. Zij consulteren op afstand en zijn ook tweemaal per jaar op het eiland aanwezig. Daaromheen cirkelt nog een kring van gastdocenten die in beginsel één vak in de bachelor of master verzorgen, sommigen lokaal, maar de meesten met een positie aan een Nederlandse rechtenfaculteit.

Al met al lukt het de faculteit, bestaande uit ongeveer acht vaste wetenschappelijk (hoofd)medewerkers, vier buitengewoon hoogleraren en zo'n 25 lokale of Nederlandse gastdocenten, om naar lokale en Nederlandse maatstaven een succesvolle en volwaardige academische rechtenstudie aan te bieden. Bewijs hiervan vormt de positieve beoordeling van de opleidingen door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (2014 toets nieuwe opleiding; 2020 eerste heraccreditatie). Kers op de taart is het positieve oordeel over de bachelor- en masteropleiding ten behoeve van de toetreding tot het Nederlandse Convenant inzake civiel effect (2021). Juristen met een bachelor- en masterdiploma Arubaans recht zullen dus toegang kunnen krijgen tot Nederlandse togaberoepen – zoals juristen uit Nederland dat in Aruba reeds konden.

De vraag kan opkomen of de opleiding Arubaans recht dan inderdaad inhoudelijk zo sterk overeenkomt met Nederlandse equivalenten. Wat betreft de strafrechtelijke leerlijn wordt die vraag in deze bijdrage verder verkend.

2. Strafrecht in de bacheloropleiding

Vooropgesteld moet worden dat het Arubaanse straf- en strafprocesrecht in grote lijnen én in veel details niet afwijkt van het Nederlandse recht. Het huidige Arubaanse Wetboek van Strafrecht dateert van 2014 en het Wetboek van Strafvordering stamt uit 1996 (een gewijzigd wetboek werd aangenomen in oktober 2020). De inhoud van beide wetboeken is voorbereid door of met steun van Nederlandse juristen en ontleend aan toenmalige Nederlandse wetgeving. Uiteraard zijn er verschillen. Zo bevat de Arubaanse Staatsregeling een titel met grondrechten die, ook wat betreft de justitie, meer aansluit bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) dan bij de Nederlandse Grondwet. De verschillen zijn groter wanneer bijzondere wetgeving wordt geraadpleegd. De *grosso modo* vergelijkbaarheid met Nederland op juridische inhoud wordt weerspiegeld in het bacheloronderwijs. In het eerstejaarsvak Inleiding Arubaans straf(proces)recht wordt aandacht besteed aan de relevante bronnen en de uitgangspunten en kernbegrippen van het straf(proces)recht. Zo komen de structuur van het strafbare feit, subjectieve bestanddelen en strafuitsluitingsgronden aan bod, alsook poging en voorbereiding. In het strafprocesrechtelijke gedeelte ligt de focus op het aanleren van begrippen en uitgangspunten, zoals de verschillende fasen in het strafproces, het opportuniteitsbeginsel en vervolgingsmonopolie, en wordt aandacht besteed aan enkele een-

Ruth Bonnevalle-Kok, Frans Koenraad, Emile Kolthoff, Geert Pesselse & Evert Stamhuis

voudige opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen en uiteraard aan het beslis-model voor de strafrechter. De studiestof bestaat uit dertig arresten van vooral de Hoge Raad en de boeken over materieel strafrecht en strafprocesrecht uit de Groningse serie *Ons strafrecht*.¹ Het onderwijs is stevig door de docent voorgestructureerd. Studenten worden geacht per onderwijsonderdeel een vooraf opgenomen powerpointpresentatie van de docent te bekijken, de stof te bestuderen en daarover algemene en casusvragen te beantwoorden. De onderwijsbijeenkomsten worden geconcentreerd op de bespreking van jurisprudentie, de casusvragen en eventuele vragen van studenten, waarvan er altijd veel zijn. Het vak wordt afgesloten met een schriftelijk tentamen met toepassingsvragen. Studenten kunnen een bonuspuntje verdienen door een presentatie over een voorgeschreven arrest te verzorgen.

Het tweedejaarsvak biedt inhoudelijk vooral verbreding, en wel op de door veel studenten minder gemakkelijk bevonden onderwerpen. Aan bod komen het systeem van voorarrest en aanverwante dwangmiddelen, de regeling van het oproepen en horen van getuigen, en de materie van vormverzuimen in het vooronderzoek. Ook komen deelnemingsvormen en causaliteit aan bod. Het onderwijs in het tweedejaarsvak is vergelijkbaar vormgegeven als in het B1-jaar. Studenten verrichten zelfstudie op basis van verplichte 'Groningse' literatuur, voorgeschreven jurisprudentie en powerpointpresentaties van de docent. In de onderwijsbijeenkomsten diept de docent de stof verder uit en wordt casuïstiek besproken. Ook hier presenteren studenten een voorgeschreven arrest.

In het strafrechtelijke keuzevak in het derde bachelorjaar worden enkele meer complexe thema's uitgediept aan de hand van de jurisprudentie van de Hoge Raad. In zes bijeenkomsten worden onderwerpen behandeld die nauw aansluiten bij de Arubaanse context en de belangstelling van de docenten zelf, op dit moment: strafrechtelijk bewijs, daderschap van de rechtspersoon, voorbedachte raad, roekeloosheid, witwassen en onderzoek aan elektronische gegevensdragers. De voorgeschreven stof bestaat uit rechtspraak van de Hoge Raad en per bijeenkomst uit circa twee artikelen uit de wetenschappelijke literatuur. Elke student wordt geacht over één arrest een presentatie te geven en een plenaire discussie te leiden, om bij dat arrest vervolgens ook een annotatie te schrijven. Verder dienen studenten elke week in groepjes een casusopdracht op te lossen en schriftelijk vragen te stellen over de stof en die vragen van elkaar te beantwoorden. Deze onderwijs- en toetsvormen zetten studenten niet alleen aan tot groei op inhoudelijk vlak, maar trainen ook hun mondelinge, schriftelijke en studievaardigheden.

Al met al houdt het strafrechtonderwijs in de bachelor het midden tussen een klassiek hoorcollege-werkcollegemodel en zuiver probleemgestuurd onderwijs. Dat sluit aan bij het onderwijsconcept van de faculteit: *student centered learning*. Dat concept is – eerlijk is eerlijk – open genoeg om docenten de nodige ruimte voor eigen invulling te laten, maar stuurt tegelijkertijd het onderwijs weg van klassieke

1 J.M. van Bemmelen & Th.W. van Veen, *Ons Strafrecht, deel 1: Het materiële strafrecht*, bewerkt door K. Lindenberg en H.D. Wolswijk, Wolters Kluwer 2021; J.M. van Bemmelen & Th.W. van Veen, *Ons Strafrecht, deel 2: Straffprocesrecht*, bewerkt door B.F. Keulen en G. Knigge, Wolters Kluwer 2020.

vormen zoals het hoorcollege en het schriftelijke eindtentamen. In de master komt dit onderwijsconcept nog sterker tot uitdrukking.

3. Strafrecht in de masteropleiding

De master Arubaans recht kan door studenten vrij worden ingevuld. Dat wil zeggen dat elke student een masterscriptie van 12 EC dient te schrijven en ten minste 48 EC aan vakken dient te halen, maar welke vakken dat zijn, is aan de student overgelaten. Toch kunnen studenten zich specialiseren door vakken te kiezen voor een van de drie profielen: Legal Practice, International Law, Regulation and Governance of Tax Law. De strafrechtelijke vakken in de masteropleiding zijn: (1) Strafrechtelijk sanctierecht, (2) Strafrechtelijke rechtsmiddelen, (3) Forensic and Legal Psychology, (4) Criminologie, en (5) International Criminal Law.

3.1 Strafrechtelijk sanctierecht

In dit mastervak, gegeven door mr. dr. Geert Pesselse, vergaren studenten inzicht in het Arubaanse strafrechtelijke sanctiestelsel, de (on)² mogelijkheden voor executie en de (beperkte) regelgeving over de rechtspositie van gedetineerden. Het Arubaanse recht op dit terrein wordt bediscussieerd, getoetst aan het EVRM en vergeleken met Nederlands recht. Ook wordt aandacht besteed aan de specifieke dilemma's die samenhangen met het functioneren van een strafrechtelijk sanctiestelsel binnen een kleinschalige gemeenschap en wordt ingezoomd op bijzonderheden van het Arubaanse recht. Een van die bijzonderheden betreft bijvoorbeeld de regeling voor voorwaardelijke invrijheidstelling van levenslang gestraften uit artikel 1:30 Arubaans Wetboek van Strafrecht. In Nederland wordt de vroegtijdige beëindiging van de levenslange gevangenisstraf beoordeeld in het kader van een aangeklede gratieprocedure.³ De Caribische regeling is op het eerste gezicht eenvoudiger te doorgronden, prettig ingebed in het systeem van de voorwaardelijke invrijheidstelling en transparant vanwege de openbare rechterlijke procedure en beslissing. Houdt die eerste indruk stand bij nadere kennismaking? En valt ook de toepassing ervan positief te waarderen?⁴ Deze vragen komen in het onderwijs aan bod. Toetsing vindt plaats via een kort schriftelijk tentamen en een zwaarder wegende schrijfopdracht. Studenten dienen zelf een onderwerp voor hun paper te selecteren en onder tamelijk hoge tijdsdruk (zes weken) toch diepgaand en omvangrijk uit te werken. Elke week vinden, naast het reguliere onderwijs, begeleidingsgesprekken plaats. Op die manier worden studenten ook voorbereid op de masterscriptie.

2 Bijv. door het ontbreken van voldoende capaciteit voor tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel, zie R.S.T. Gaarhuis & F. Koenraadt, 'Vraag en aanbod binnen het Arubaanse forensisch-psychiatrische veld', *CJB* 2014, 4, p. 2-27.

3 Zie C. Hofman, P.A.M. Mevis & P.A.M. Verrest, *Evaluatie Besluit Adviescollege levenslanggestraften*, online geraadpleegd.

4 Zie nader G. Pesselse, 'Voorwaardelijke beëindiging van levenslang in Caribisch Nederland. Opmerkingen bij drie beslissingen van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie', *CJB* 2022 (nog te publiceren).

Ruth Bonnevalle-Kok, Frans Koenraadt, Emile Kolthoff, Geert Pesselse & Evert Stamhuis

3.2 *Strafrechtelijke rechtsmiddelen*

De mogelijkheden om tegen een strafrechtelijk vonnis in beroep te gaan, vormen een essentieel onderdeel van het stelsel van waarborgen in de wet. Bovendien vervullen verzet, hoger beroep, cassatie en herziening een sleutelrol in de kwaliteitsbewaking van de strafrechtspleging. In het mastervak Strafrechtelijke rechtsmiddelen, gegeven door prof. Evert Stamhuis, staat dit onderwerp centraal. Alle ins en outs van de verschillende rechtsmiddelen worden behandeld. Gaandeweg vergroten de studenten hun bekwaamheid in het analyseren van strafprocessuele vraagstukken met een grotere complexiteit dan in de bachelorvakken, mede door het online ondersteunde individuele leertraject in rechtspraakanalyse.

Met de reeds aanvaarde renovatie van het voor Aruba geldende Wetboek van Strafvordering wordt in dit stelsel nauwelijks ingegrepen. Alleen worden de mogelijkheden om apart tegen een verstekvonnis in verzet te gaan, beperkt. Deze beweging heeft direct repercussies voor hoe in eerste aanleg in de strafzaak bij afwezigheid van de verdachte wordt geprocedeerd. De praktische verschijningsvorm van die samenhang is in beeld gebracht en kritisch tegen het licht gehouden door een van de studenten in een afstudeerscriptie en een copublicatie in het *Caribisch JuristenBlad* van de student en de begeleider.⁵ Zij komen tot de conclusie dat voor de voorgestelde regeling die praktijk eerder onnodig compliceert dan vergemakkelijkt. De praktijk is wel gediend met de wettelijke regeling van het optreden van de raadsman bij verstek. Tevens levert dat onderzoek op dat de huidige behandeling van verzetzaken door het Arubaanse OM – kennelijk ingegeven door capacitaire prioritering – vatbaar is voor kritiek. Het feit dat wegens de geringe ernst van de feiten het aanbrengen van zaken voor een verzetbehandeling wordt uitgesteld, ondergraaft het gezag van het rechterlijk vonnis.

3.3 *Forensic and Legal Psychology*⁶

In deze cursus wordt door prof. Frans Koenraadt vanuit de klinische praktijk van de forensische geestelijke gezondheidszorg een bijdrage geleverd aan de studie van de strafrechtspleging. De klinische praktijk van vooral de Cariben en Nederland komt daarin aan bod, met als overkoepelende thema's forensisch gedragskundig onderzoek en rapportage en behandeling van psychisch gestoorde delinquenten. Daarbij wordt een internationale en culturele vergelijking gemaakt van de forensische geestelijke gezondheidszorg. In deze cursus bestuderen we de relatie tussen criminaliteit en psychisch functioneren bij – voornamelijk ernstig – delinquent gedrag zoals geweldsdelicten, zedendelicten en brandstichting. Deze cursus richt zich op de klinische diversiteit en de bijbehorende verklaring van patronen in delinquent en gestoord gedrag en de daaruit voortvloeiende strafrechtelijk sanctie. Diagnostiek, verhoor, crisisinterventie, counseling, behandeling, risicobeoordeling, risicobeheer, revalidatie en preventie komen – steeds centrerend rond stoornis en delict – aan bod.

5 A. Keuning & E.F. Stamhuis, 'Het rechtsmiddel van verzet is wat waard', *CJB* 2021, 2, p. 107-119.

6 Gasthoogleraar Koenraadt is tevens als bijzonder hoogleraar Forensische psychiatrie, psychologie en criminologie verbonden aan de University of Curaçao.

Voor het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn voorzieningen in de forensische geestelijke gezondheidszorg slechts op zeer bescheiden schaal voorhanden. Het is dan ook noodzakelijk de voorzieningen uit te breiden en voor zover wel voorhanden, deze op een aanvaardbaar kwalitatief niveau te brengen. Zo kan in het Caribisch deel van het Koninkrijk de maatregel tbs met bevel tot verpleging wel worden opgelegd, maar de noodzakelijke voorzieningen ervoor zijn niet beschikbaar.⁷ Dat betekent dat na afloop van detentie in Aruba de maatregel in Nederland ten uitvoer zal worden gelegd.

Om iets in beeld te brengen van de attitude van onderzoeker, rapporteur en behandelaar en van de ziektebeelden in de forensische gedragskunde is andersoortige overdracht van kennis, kunst en kunde nodig dan alleen door schriftelijke teksten te bestuderen. Om de studenten kennis te laten maken met het proces van gedragskundig onderzoek, rapportage en behandeling is analyse van filmmateriaal en van casuïstiek- en jurisprudentiebespreking onontbeerlijk. Het behoort tot de opdracht van de docent om de eenzijdige beeldvorming zoals die over psychisch gestoorde (gedetineerden) in de media en publieke opinie verschijnt, en die in allerlei hoeken, ook van de Caribische samenleving, heerst, te ontmythologiseren.⁸

3.4 Criminologie

De cursus Criminologie wordt nu zo'n tien jaar door prof. Emile Kolthoff in de masteropleiding gegeven en levert iedere keer weer verrassende en positieve reacties op. De meeste studenten die de cursus volgen, willen verder in het strafrecht, maar elk jaar nemen ook privatisten deel uit pure belangstelling. En met vaak de reactie dat elke rechtenstudent kennis zou moeten nemen van het vakgebied van de criminologie. De cursus omvat in hoofdlijnen een algemeen curriculum waarin wordt ingegaan op oorzaken van criminaliteit, verschillende verschijningsvormen van criminaliteit en de reacties op criminaliteit.⁹ De algemene Nederlandse en Angelsaksische literatuur wordt in de klas met behulp van casuïstiek vertaald naar de Arubaanse situatie, en de studenten krijgen schrijf-, discussie- en presentatieopdrachten. Daarbij gaan ze zelf op zoek naar uitingsvormen van criminaliteit, de (politieke) inbedding in de Arubaanse samenleving en de reacties op criminaliteit ook in internationaal vergelijkend perspectief. De criminaliteit op Aruba blijkt daarbij vooral onder invloed te staan van ontwikkelingen in Venezuela, de Verenigde Staten en de internationale drugshandel. Een onderzoek van InSight Crime geeft de rol van Aruba in het internationale drugsverkeer van Venezuela, Colombia en de Dominicaanse Republiek duidelijk weer.¹⁰ Dat alles levert een mooi palet op, variërend van vermogenscriminaliteit via geweld achter de voordeur naar drugs-handel, corruptie en witwassen. Studenten maken kennis met de tekortkomingen in het beleid, maar ook met kleinschalige initiatieven die voor individuele slachtof-

7 Gaarhuis & Koenraadt 2014.

8 F. Koenraadt, *Naar een persoonlijke forensische psychologie en psychiatrie*, Den Haag, Boom juridisch 2019, p. 62.

9 E. Kolthoff & J. Janssen, *Basisboek criminologie*, Den Haag: Boom criminologie 2020.

10 InSight Crime, *Venezuela: A Mafia State? Venezuela has become a hub of organized crime in the region*, Insightcrime.org, 2018, p. 71, <https://es.insightcrime.org/wp-content/uploads/2018/05/Venezuela-a-Mafia-State-InSight-Crime-2018.pdf>.

Ruth Bonnevalle-Kok, Frans Koenraadt, Emile Kolthoff, Geert Pesselse & Evert Stamhuis

fers en daders verschil maken. Studenten worden uitgedaagd om zelf een kleinschalig empirisch onderzoek uit te voeren voor hun presentatie. Zo presenteerde een student het afgelopen jaar de succes- en faalcijfers van een soort ‘bootcamp’-programma dat elk jaar op de Nederlandse mariniersbasis op Aruba wordt georganiseerd voor jongeren die dreigen te ontsporen. De Erasmusstudenten ervaren aan den lijve dat ‘westerse’ theorie in de toepassing op de Cariben wel om een vertaalslag vraagt. Wat het lastig maakt om tot een goede beoordeling van criminaliteit op Aruba te komen is dat harde cijfers grotendeels ontbreken. De CBS-statistieken lijken meer gericht op economische en ontwikkelingsaspecten dan op justitie en criminaliteit, en men is in 2012 gestopt met het publiceren van criminaliteitscijfers.¹¹

3.5 *International Criminal Law*

Deze cursus valt binnen het masterprofiel International Law, Regulations and Governance en wordt doceerd door mr. dr. Ruth Bonnevalle-Kok in de Engelse taal. Daardoor is de cursus ook toegankelijk voor exchange students, voornamelijk afkomstig van de Katholieke Universiteit Leuven en de Université de Rennes. Het internationale strafrecht, bestaande uit zowel het *droit international pénal* als het *droit pénal international*, wordt op hoofdlijnen behandeld. Bij die eerste categorie strafrecht ligt de klemtoon op het volkenrecht en gaat het om jurisdictiebeginselen, internationale hoven en tribunalen en internationale misdrijven. Daarbij wordt de Caribische context als uitgangspunt genomen. Hoe is de strafrechtelijke jurisdictie op de Caribische Zee geregeld, zowel rondom de ABC-eilanden (Benedenwindse Eilanden) als rondom Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba (Bovenwindse Eilanden)? Studenten leren voorts over misdrijven zoals genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven, zoals voorzien in de Arubaanse Landsverordening Internationale Misdrijven.¹² Leerstukken over de hoven en tribunalen worden daarentegen vanuit een universeel perspectief behandeld. Nu dit leerstuk bij veel Arubaanse studenten nauwelijks bekend is, wordt onder meer gebruikgemaakt van YouTube/socialmedia-informatie om studenten in staat te stellen online rechtszaken van het International Criminal Court te volgen. Daarna volgt de tweede categorie strafrecht, waarbij de klemtoon ligt op de internationaal-rechterlijke en tussenstaatse c.q. grensoverschrijdende aspecten. Achtereenvolgens worden behandeld: (1) uitlevering, (2) wederzijdse rechtshulp in strafzaken, (3) overdracht en tenuitvoerlegging strafvonnissen, en (4) overdracht van strafvervolgning. Het ongepubliceerde werk *International Criminal Law* van prof. Reijntjes¹³ vormt het uitgangspunt bij de bespreking van deze leerstukken, aangevuld met eigen collegeaantekeningen en geactualiseerd met recente uitspraken van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van

11 E. Kolthoff, ‘Heeft Aruba de criminaliteit die zij verdient?’, in: E. Witjens, V. Van Bogaert & C. Bolren (red.), *E Hofi di Ley. Feestbundel ter gelegenheid van 25 jaar Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Aruba*, Den Haag: BJu 2014, p. 249-260.

12 Landsverordening van 26 oktober 2012 houdende regels met betrekking tot de strafbaarstelling van ernstige schendingen van de mensenrechten (Landsverordening internationale misdrijven), AB 2012, nr. 40.

13 *International criminal law*, prof. J.M. Reijntjes 2016.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba¹⁴ en de Hoge Raad der Nederlanden.¹⁵ Nu het nog altijd van toepassing zijnde Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten¹⁶ dateert van 1926, en Caribische uitleveringszaken aan het oordeel van de Hoge Raad worden onderworpen, wordt indachtig het concordantiebeginsel aansluiting gezocht met de Nederlandse Uitleveringswet. Het interregionale internationale strafrecht vormt ten slotte een geheel eigen leerstuk, waarbij artikelen 36, 38 en 40 van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden uiteraard leidend zijn. Zo bepaalt artikel 36 dat de (ei)landen elkander hulp en bijstand verlenen. Artikel 38 voorziet in het treffen van onderlinge regelingen. Ten slotte wordt in artikel 40 bepaald dat vonnissen door de rechter in een van de (ei)landen gewezen en/of door hem uitgevaardigde bevelen in het gehele Koninkrijk ten uitvoer kunnen worden gelegd. In de cursus komen voorts diverse onderlinge regelingen op onder meer het terrein van detentiecapaciteit¹⁷ en de uitwisseling van DNA-profielen¹⁸ aan bod. Deze regelingen en een selectie van de belangrijkste wet- en regelgeving op het gebied van het *Arubaanse straf- en strafprocesrecht* zijn onlangs overigens ook gebundeld in de wettenbundel *Wetgeving Arubaans straf- en strafprocesrecht*.¹⁹ De cursus International Criminal Law geeft de studenten kortom een *overview* van het internationale strafrecht met een sterk Caribisch tintje en is daarmee een uitdaging voor zowel student als docent.

4. Strafrechtelijke masterscripties

De masterstudenten ronden het masterprogramma af met een 12 ECT masterscriptie, in de regel begeleid door de vaste staf of de hoogleraar of een combinatie van beiden. De kleinschaligheid van de Arubaanse rechtenfaculteit leidt ertoe dat de docenten in staat moeten zijn een scala aan onderwerpen te begeleiden: van detentierecht, tbs-procedures, *fair trial*-procedures, terrorisme en witwassen tot aan fiscaal strafrecht. Vermeld moet worden dat bij de begeleiding regelmatig een beroep wordt gedaan op gastdocenten of lokale rechters, officieren of advocaten

14 Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, 16 november 2021, ECLI:NL:OGHACMB:2021:421.

15 HR 12 juli 2022, ECLI:NL:HR:2022:1070; HR 12 juli 2022, 21/04979. Zie voorts diverse interessante Caribische uitleveringsarresten in de door R.A. Bonnevalle-Kok sinds 2018 verzorgde rubriek 'Strafrechtelijke jurisprudentie van het EHRM, de HR en het GHvJ' in het Caribisch Juristenblad.

16 Koninklijk besluit van 21 september 1926 tot vaststelling van het Curacaosch Uitleveringsbesluit van 21 september 1926. Het besluit is gepubliceerd bij besluit van de 9de oktober 1981 tot afkondiging van de Algemene Maatregel van Rijksbestuur van 21 augustus 1981, nr. 80 tot wijziging van het Curaçaosch Uitleveringsbesluit 1926, *Publicatieblad van de Nederlandse Antillen* 1981, nr. 293.

17 Onderlinge regeling als bedoeld in art. 38 lid 1 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, regelende de samenwerking tussen Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten op het gebied van de onderlinge beschikbaarstelling van detentiecapaciteit, 1 juli 2014 (*Stcrt.* 2014, 17851).

18 Onderlinge regeling als bedoeld in art. 38 lid 1 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, regelende de samenwerking tussen Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten op het gebied van de onderlinge vergelijking van DNA-profielen ten behoeve van de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten, 7 december 2017 (*Stcrt.* 2017, 69892).

19 G. Pesselse & R.A. Bonnevalle-Kok, *Wetgeving Arubaans straf- en strafprocesrecht* (Studiereeks Nederland-Antilliaans en Arubaans Recht), Den Haag: Boom juridisch 2021.

kundig op dit terrein, om zodoende de juistheid van de scriptie te garanderen en tevens een link te leggen naar de praktijk.

In een scriptie op het terrein van het forensisch psychiatrisch recht, getiteld *Weigerende observandus; een probleem zonder oplossing?*, worden de relevante wetgeving en het beleid rondom de problematiek van de tbs-maatregel, pro Justitia-rapportage, de weigerende observandus en de in 2019 in Nederland in werking getreden Wet Forensische Zorg vanuit Arubaans en rechtsvergelijkend perspectief beschreven. Het sanctierecht komt aan de orde in de scriptie *Overlap bij toepassing van de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) op een voorwaardelijke veroordeling (v.v.) in het Arubaans Strafrecht*, waarin wordt uitgelegd dat de toepassing van de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorwaardelijke straf in hetzelfde detentietraject tot een aantal problemen kan leiden, onder meer tot situaties waarin proeftijden samenvallen en waarin dubbele, mogelijk uiteenlopende of zelfs tegenstrijdige bijzondere voorwaarden gelden, en situaties waarin twee verschillende herroepingsprocedures gevolgd moeten worden indien niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Het detentieregime komt vervolgens aan de orde in de scriptie *Article 3 the right of hope - de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf in Nederland en Aruba tot elkaar bezien in het licht van art. 3 EVRM*. Deze scriptie, onderscheiden met de jaarlijkse VanEppsKunnemanVanDoorne-scriptieprijs, bevat een onderzoek naar de verschillen in de toepassing van de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf in Aruba en Nederland in het licht van artikel 3 EVRM. Anders dan het Nederlandse Wetboek van Strafrecht biedt artikel 1:30 van het herziene Arubaans Wetboek van Strafrecht aan de levenslang gestraften de mogelijkheid om voorwaardelijk in vrijheid te kunnen worden gesteld.²⁰ Ondanks de invoering van deze bepaling luidt de conclusie dat de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf in beide landen niet voldoet aan de eisen van artikel 3 EVRM. Een meer algemeen strafprocesrechtelijk onderwerp zoals bijzondere opsporingsbevoegdheden komt vervolgens aan de orde in drie scripties: *Naar een veiligere samenleving: Een Getuigenbescherming programma realiseerbaar in Aruba?*, *De verenigbaarheid van de Arubaanse bevoegdheid om heimelijk onderzoek te doen in een geautomatiseerd werk met het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer* en *De verenigbaarheid van het gebruik van onder dwang verkregen informatie onder een informatieplicht voor bestraffingsdoelinden met het recht om niet mee te hoeven werken aan zelfincriminatie*. En sinds de veroordeling van oud-minister Croes²¹ ter zake van onder meer ambtelijke omkoping en witwassen kiezen studenten voor een onderwerp met een politiek karakter, getuige de scripties *Financiering van politieke partijen op Aruba* en *De strafbaarheid van passieve ambtelijke omkoping in Aruba*. Studenten focussen echter niet alleen op Aruba en de rechtsvergelijking met Nederland, maar besteden ook aandacht aan het internationale en grensoverschrijdende strafrecht, waarbij het unieke eilandkarakter van Aruba tot uiting komt. In de scriptie *An analysis of the maritime law enforcement of the abc-islands on confronting transnational maritime crimes committed in the caribbean sea, within the framework of international criminal law*

20 J. Verbaan & B. Salverda, 'Nieuwe strafwetgeving: de stand van zaken', *CJB* 2014, 3, p. 145-157.

21 Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba 22 februari 2018 en Gemeenschappelijk Hof van Justitie 12 oktober 2021.

with regard to the prosecution and punishment of drug and arms trafficking, human smuggling and human trafficking wordt interregionale rechtshulp geanalyseerd aan de hand van de United Nations Convention on the Law of the Sea, alsmede wetgeving en het beleid van de kustwacht en de commandant der zee in het Caribisch gebied. Ten slotte wordt in een scriptie aandacht besteed aan vermeende mensenrechtenschendingen in ons buurland van het Koninkrijk der Nederlanden in de scriptie *The Case of Venezuela before the International Criminal Court*. Na een uitvoerig onderzoek waarin de student talloze (online) documenten van de Organisation of American States en het International Criminal Court heeft onderzocht, wordt in een zorgvuldig uitgewerkt betoog geconcludeerd dat de misdrijven begaan in Venezuela sinds april 2017 kunnen worden aangemerkt als misdrijven tegen de menselijkheid, gepleegd door overheidsambtenaren, en dat het International Criminal Court voldoet aan de voorwaarden voor het claimen van rechtsmacht over deze misdrijven.

Met het belichten van een aantal van de masterscripties van onze studenten wordt beoogd inzage te geven in de variatie van onderwerpen op het terrein van het straffen strafprocesrecht (en daarbuiten). Centraal staan telkens de Arubaanse wetgeving, de Arubaanse context, de Arubaanse maatschappij en de uniekheid van een 'small island', geanalyseerd in (internationaal) rechtsvergelijkend perspectief.

5. Afsluiting

Deze bijdrage heeft als doel om een inkijkje te geven in het curriculum van de studenten Arubaans recht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Duidelijk moge zijn dat ondanks de kleinschaligheid van de faculteit de breedte van het straf- en strafprocesrecht aan de orde komt en dat studenten aldus na afronding van de opleiding als volwaardige meester in de rechten aan de slag kunnen in de juridische praktijk. De faculteit speelt een belangrijke rol in de Arubaanse maatschappij, om zodoende te voorzien in de behoefte aan nieuwe advocaten, (lokale) rechters, wetgevingsjuristen en overige juristen op het eiland. De kleinschaligheid van de faculteit biedt daarbij veel voordelen: meer aandacht voor individuele studenten en grote mogelijkheden om te toetsen via 'docent-intensieve' methoden zoals presentaties, papers en dergelijke. Uitdagingen liggen er ook op het gebied van strafrechtelijk onderzoek. Zo zal de faculteit worden betrokken bij de inwerkingtreding en implementatie van een nieuw Caribisch Wetboek van Strafvordering. Hierin worden bijzondere opsporingsbevoegdheden opgenomen, die niet zijn opgenomen in het huidige Arubaans Wetboek van Strafvordering. Het wachten is echter op uniforme besluitvorming op politiek niveau tussen de (ei)landen binnen het Koninkrijk. Ook vervult de faculteit een belangrijke functie bij de Commissie van Toezicht op het Korrektie Instituut Aruba. Overdracht van kennis op het terrein van detentierecht en mensenrechten draagt ertoe bij dat een humanitaire penitentiaire praktijk steeds verder verstrekt wordt, mogelijk ook door de realisatie van een moderne detentiefaciliteit. Uiteraard hangt dit met name af van de gewenste financiële bijdrage vanuit Nederland. Terugkerend naar de uiteenzetting van het strafrechtcurriculum aan de faculteit kan worden geconcludeerd dat het veelzijdige onderwijs

Ruth Bonnevalle-Kok, Frans Koenraadt, Emile Kolthoff, Geert Pesselse & Evert Stamhuis

veel uitdagingen biedt voor studenten en docenten. De faculteit is er dan ook trots op om opnieuw te zijn goedgekeurd door de NVOA en ziet dit als een impuls om het onderwijs steeds te blijven vernieuwen. Ten slotte is het onderzoek van de faculteit actueel en legt het dikwijls diverse knelpunten in wet- en regelgeving bloot; daarmee levert de faculteit een onmisbare bijdrage aan de ontwikkeling van het land Aruba.